

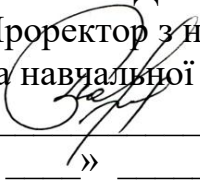
Департамент освіти і науки
Сумської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Факультет підвищення кваліфікації та перепідготовки

Кафедра педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

 Світлана ПАНЧЕНКО
« ____ » _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА БК 4.1. РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ

Галузь знань: D - Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність: D3 Менеджмент

Освітньо-професійна програма: Менеджмент і адміністрування

Рівень вищої освіти: другий (магістерський рівень)

Ступінь вищої освіти: магістр

Освітня кваліфікація: магістр менеджменту

Форма навчання: денна/заочна

ДАНІ ПРО ПОГОДЖЕННЯ

Розробник: Івашина Л. П., кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту КЗ СОІППО

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

Засідання кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту

Протокол № 11-а від «23» червня 2025 р.

Завідувач кафедри _____ Г.Л. Єфремова

Засідання кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту

Протокол № 4 від. «28» листопада 2025 р.

Завідувач кафедри _____ Г.Л. Єфремова

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми

28.11.2025 р. _____ Людмила ІВАШИНА

Керівник навчального відділу

28.11.2025 р. _____ Ельвіра ГОЛОВАЧ

Проректор з науково-педагогічної

та навчальної роботи

28.11.2025 р. _____ Світлана ПАНЧЕНКО

Ця робоча програма освітнього компонента не може бути повністю або частково відтворена, тиражована та розповсюджена без дозволу комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Статус освітнього компонента	Вибірковий компонент освітньої програми
Загальна кількість кредитів ECTS	4 кредити
Кількість годин	Загальний обсяг годин – 120 годин. Для денної форми навчання: лекції – 18 годин; семінарські заняття – 22 годин; самостійна робота – 80 годин. Для заочної форми навчання: лекції – 10 годин; семінарські заняття – 14 годин; самостійна робота – 96 годин.
Курс та семестр вивчення освітнього компонента	Денна форма: курс – 1-й; семестр – 2-й. Заочна форма: курс – 1-й; семестр – 4-й.
Вид підсумкового контролю	Диференційований залік
Мова викладання	Українська
Кафедра що забезпечує викладання	Кафедра педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту
Інформація про викладача, який забезпечує вивчення освітнього компонента	Івашина Людмила Петрівна – кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту
Інформація про консультації	Очна/ Он-лайн (за потреби)
Пререквізити (передумови для вивчення освітнього компонента)	Менеджмент організацій, кадровий менеджмент, інноваційний менеджмент, інформаційний менеджмент
Постреквізити (дисципліни, в яких будуть використовуватися знання, отримані під час вивчення курсу)	Самоменеджмент управлінської діяльності, публічне адміністрування, професійний розвиток та лідерство
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання освітнього компонента є засвоєння студентами теоретичних основ ризик-менеджменту організацій, а саме: поняття ризик-менеджменту, класифікація ризиків в організації; принципи ризик-менеджменту, міжнародні стандарти ризик-менеджменту, методи розробки і прийняття управлінських рішень в системі ризик-менеджменту, аналіз системи управління ризиками в організаціях, розглядаються методи й технології прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та ризиків в діяльності організацій, серед яких розробки програм мінімізації ризиків та їх страхування, управління ризиками в сучасних умовах господарювання.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента:

1. Дати ґрунтовні та систематичні знання про функції, закони та принципи ризик-менеджменту, основ теорії ризику та практичного використання у організації в умовах невизначеності та ризику.
2. Забезпечити набуття здобувачами вищої освіти навичок прийняття рішень з урахуванням ризику, реалізація яких потребує удосконалення або перегляду стратегії діяльності організації.
3. Навчити правильно володіти знаннями методів оцінки ризиків, які дають змогу оцінити рівень конкретного виду ризику за певним напрямом діяльності та визначити конкретні шляхи його зниження.
4. Навчити аналізувати особливості управління фінансовими, інвестиційними та проєктними ризиками в організації.
5. Сформувані основи прийняття ефективних управлінських рішень в ситуаціях невизначеності та ризику.

3. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Змістовий модуль 1.

Теоретичні засади ризик-менеджменту в організації

Тема 1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.

Сутність ризику як об'єкту управління. Ймовірність ризику. Зв'язок ризику і шансу. Ризик-менеджмент як галузь наукового управління. Головна мета та завдання ризик-менеджменту. Історія виникнення ризик-менеджменту. Міжнародні стандарти управління ризиками. Переваги використання ризик-менеджменту. Функції ризику (інноваційна, регулююча, захисна, аналітична)

Тема 2. Невизначеність та ризик

Сутність невизначеності та ризику. Можливі причини невизначеності та виникнення ризиків. Основні фактори ризику. Внутрішні та зовнішні фактори. Міра та зона ризику (допустима, помірна, висока, неприпустима). Ризикова ситуація та її життєвий цикл

Тема 3. Види ризиків

Основні підходи до визначення ризиків (необхідність класифікації ризиків, принципи класифікації, особливості класифікації ризиків). Класифікація ризиків: за джерелом виникнення, за ступенем небезпеки для організації, з точки зору доцільності, за можливості уникнення втрат, за причинами виникнення, за ступенем ризику, за можливістю страхування, залежно від джерела небезпеки, за сферою виникнення, за періодом існування, сутність та характеристика проєктного ризику, характеристика інвестиційного ризику, сутність інноваційного ризику, ризики та надзвичайні ситуації.

Змістовий модуль 2.

Закони, методи, стратегія та тактика ризик-менеджменту

Тема 4. Закони і принципи ризик-менеджменту

Закони управління ризиками. Основні групи законів управління ризиками. (загальні, приватні, спеціальні). Загальні принципи управління: наукової обґрунтованості управління, системного підходу до вирішення управлінських завдань, оптимальності, гнучкості, демократизації управління, регламентації управління, формалізації управління. Сутність та види принципів ризик-менеджменту: лояльного ставлення до ризиків, прогнозування, страхування, резервування, мінімізації втрат і максимізації доходів

Тема 5. Методологія ризик-менеджменту

Поняття та види методів управління ризиками. Основні групи методів управління ризиками: юридичні, адміністративні, економічні, соціальні, психологічні, виробничі, науково-прикладні. Використання науково-прикладних методів управління в системі ризик-менеджменту: дослідження, аналізу і синтезу, прогнозування. Методи якісного та кількісного аналізів ризиків. Метод оцінки ризику «Краватка-метелик». Метод дослідження і визначення найбільш істотних та важливих причинно-наслідкових взаємозв'язків між факторами й наслідками ризикових подій. Діаграма «Риб'ячий скелет».

Тема 6. Стратегія і політика ризик-менеджменту

Сутність та завдання стратегічного ризик-менеджменту. Стратегії ризик-менеджменту (портфельна, ділова і функціональна). Стратегія конкуренції та її основні види (низьких витрат; широкої диференціації; оптимальних витрат; сфокусована стратегія низьких витрат; сфокусована стратегія диференціації). Стратегічні зміни та їх типи: перебудова організації, радикальне перетворення організації, помірне перетворення, звичайні зміни, сутність політики ризик-менеджменту, складові елементи структурної політики ризик-менеджменту.

Тема 7. Тактика ризик-менеджменту

Процес створення і розвитку організації (цілі, рішення, кошти). Вибір оптимального місця розташування. Визначення правового статусу. Система взаємовідносин власників організації з працівниками. Система взаємовідносин організації з постачальниками, споживачами та діловими партнерами. Процес ліквідації організації. Форми політик ризик-менеджменту (політика профілактики; політика нейтралізації; політика стимулювання).

Змістовий модуль 3.

Особливості управління ризиками в діяльності організації

Тема 8. Особливості управління зовнішніми та внутрішніми ризиками.

Сутність зовнішнього середовища організації та пов'язані з ним ризики (прямого впливу, непрямого впливу). Внутрішнє середовище організації та причини виникнення ризиків в організації. Управлінські дисфункції як причина виникнення внутрішніх ризиків. Адміністративні ризики. Управління технічними ризиками. Управління виробничими ризиками. Особливості управління соціальними ризиками. Вирішення конфліктів в організації. Психологічні ризики в організації. Подолання стресу.

Тема 9. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності

Поняття і сутність управлінських рішень. Процедура підготовки, прийняття та реалізації управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності. Зони ризику і ситуації невизначеності в прийнятті управлінських рішень (безризикова зона, зона допустимого ризику, зона критичного ризику, зона катастрофічного ризику.). Моделі розробки і методи прийняття управлінських рішень та основні етапи їх побудови: характеристика моделей теорії ігор. зміст моделей теорії черг. сутність моделей управління запасами. Особливості застосування моделей лінійного програмування. Характерні риси методів експертних оцінок та особливості їх використання. Метод мозкової атаки. Метод Дельфі. Евристичні методи прийняття управлінських рішень.

Тема 10. Система управління ризиками

Організація процесу управління ризиками. Цілі системи управління в разі реалізації ризику та їх зміст. Вимоги до системи управління ризиками. Елементи системи управління ризиками. Оцінка ризику. Ідентифікація ризиків (внутрішні та зовнішні джерела інформації для ідентифікації ризиків). Поняття вимірювання (кількісної оцінки) ризику. Методи вимірювання ризику (статистичні; ймовірно-статистичні; теоретико-ймовірнісні; експертні). Регулювання ризику (ухилення від ризику; зменшення ризику, попередження (зменшення ймовірності) ризику;

зменшення наслідків; поділ і дублювання ризику; передача ризику з метою регулювання). Моніторинг та коригування системи управління ризиками.

Тема 11. Ризик-менеджер як професійний керівник

Роль ризик-менеджера в організації. Обов'язки, знання та вміння ризик-менеджера. Стилi управління ризиками в організації. Лідерство та авторитет ризик-менеджера в організації. Управління кадровими ризиками в організації. Роль ризик-менеджера у збереженні та покращенні іміджу організації

4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Розподіл годин за денною формою навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	у тому числі		
		л	сем. / пр.	с/р
1	2	3	4	5
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи ризик-менеджменту.				
Тема 1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.	9	2	2	5
Тема 2. Невизначеність та ризик	4	2	2	-
Тема 3. Види ризиків	9	2	2	5
Разом за змістовим модулем 1	22	6	6	10
Змістовий модуль 2. Закони, методи, стратегія та тактика ризик-менеджменту.				
Тема 4. Закони і принципи ризик-менеджменту	4	2	2	-
Тема 5. Методологія ризик-менеджменту	9	2	2	5
Тема 6. Стратегія і політика ризик-менеджменту	9	2	2	5
Тема 7. Тактика ризик-менеджменту	7		2	5
Разом за змістовим модулем 2	29	6	8	15
Змістовий модуль 3. Особливості управління ризиками в діяльності організації				
Тема 8. Особливості управління зовнішніми та внутрішніми ризиками.	12	-	2	10
Тема 9. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності	9	2	2	5
Тема 10. Система управління ризиками	4	2	2	
Тема 11. Ризик-менеджер як професійний	14	2	2	10

керівник				
Разом за змістовим модулем 3	39	6	8	15
Усього годин	90	18	22	50
Модуль 2				
ІНДЗ	15	-	-	15
Підсумкове теоретичне завдання (диф.залік)	15	-	-	15
Усього годин	30	-	-	30
РАЗОМ	120	18	22	80

Розподіл годин за заочною формою навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Заочна форма			
	Усього	у тому числі		
		л	сем. / пр.	с/р
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи ризик-менеджменту.				
Тема 1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.	7	2		5
Тема 2. Невизначеність та ризик	2		2	10
Тема 3. Види ризиків	9	2	2	5
Разом за змістовим модулем 1	18	6	6	20
Змістовий модуль 2. Закони, методи, стратегія та тактика ризик-менеджменту.				
Тема 4. Закони і принципи ризик-менеджменту	2		2	5
Тема 5. Методологія ризик-менеджменту	7	2	-	5
Тема 6. Стратегія і політика ризик-менеджменту	7		2	5
Тема 7. Тактика ризик-менеджменту	7		2	5
Разом за змістовим модулем 2	23	6	8	20
Змістовий модуль 3. Особливості управління ризиками в діяльності організації				
Тема 8. Особливості управління зовнішніми та внутрішніми ризиками.	12	-	2	5
Тема 9. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності	7	2	-	5

Тема 10. Система управління ризиками	2		2	5
Тема 11. Ризик-менеджер як професійний керівник	12	2	-	5
Разом за змістовим модулем 3	33	6	8	20
Усього годин	90	10	14	60
Модуль 2				
ІНДЗ	15	-	-	15
Підсумкове теоретичне завдання (диф.залік)	15	-	-	15
Усього годин	30	-	-	30
РАЗОМ	120	10	14	96

5.ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;

ЗК2. Здатність до спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);

ЗК3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;

ЗК5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні компетентності (СК):

СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани;

СК3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту;

СК4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації;

СК5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління;

СК6. Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми;

СК7. Здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість;

СК8. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом.

СК9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію;

СК10. Здатність до управління організацією та її розвитком.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах.

ПРН2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення.

ПРН3. Проектувати ефективні системи управління організаціями.

ПРН4. Обґрунтовувати та управляти проектами, генерувати підприємницькі ідеї.

ПРН5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах.

ПРН6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність.

ПРН7. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті.

ПРН8. Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління організацією.

ПРН9. Вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами.

ПРН10. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач.

ПРН11. Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу.

ПРН12. Вміти делегувати повноваження та керівництво організацією (підрозділом).

ПРН13. Вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу).

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ОЦІНЮВАННЯ

Методи викладання та навчання:

МН1. Словесний метод.

МН2. Наочний метод.

МН3. Самостійне навчання.

МН4. Практичний метод.

МН7. Інтерактивні методи навчання.

Види контролю: поточний та підсумковий (модульний, семестровий).

Форми оцінювання:

Формативне оцінювання:

ФО1. Письмові та усні коментарі, настанови викладачів у процесі навчання.

ФО2. Письмові та усні коментарі викладача за результатами виконаного завдання.

ФО3. Письмові та усні коментарі викладача щодо динаміки навчальних досягнень.

ФО4. Формування навичок самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання.

Сумативне оцінювання:

СО1. Оцінювання результатів виконаних завдань на семінарських заняттях.

СО2. Оцінювання результатів виконаних завдань за самостійну роботу.

СО3. Виконання та презентація індивідуального науково-дослідницького завдання.

СО4. Виконання модульної контрольної роботи.

СО5. Підсумковий контроль (екзамен).

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 100-бальною (рейтинговою) шкалою ЕКТС (ECTS), шкалою (A,B,C,D,E,FX,F), національною 4-х бальною шкалою для екзамену/диференційованого заліку («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Накопичувальна бально-рейтингова система передбачає оцінювання за усі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, що спрямовані на опанування змісту освітнього компонента з даної освітньо-професійної програми. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється у формі поточного, модульного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку знань здобувачів вищої освіти з окремих тем та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю знань здобувачів можуть бути усна відповідь та доповнення під час заняття, а також письмові роботи, що передбачені планами семінарських занять.

Модульний контроль проводиться як підсумкова контрольна робота за даним змістовим модулем з метою оцінки результатів знань здобувачів вищої освіти після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Модульна контрольна робота передбачає виконання здобувачами письмової відповіді на питання за визначеними варіантами.

Виконання індивідуального науково-дослідницького завдання (ІНДЗ) з даного освітнього компонента оцінюється у 15 балів.

Підсумковий контроль знань – диференційований залік, який оцінюється у 25 балів. Форма проведення підсумкового контролю – усна.

Здобувач повинен отримати необхідний мінімум з кожного модуля, включаючи результати самостійної роботи. Здобувач не може бути допущений до складання підсумкового контролю знань з освітнього компонента, якщо він не склав усі передбачені модульні контрольні роботи. Якщо здобувач не набрав потрібної кількості балів, то він не допускається до підсумкового контролю. У визначений термін такий здобувач повинен представити викладачу у письмовому вигляді виконані завдання передбачені семінарськими заняттями та самостійною роботою. Лише після цього здобувач допускається до підсумкового контролю. Здобувачі вищої освіти, які протягом триместру набрали необхідну кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни, мають можливість: не складати екзамен, а отримати його автоматично, відповідно до рейтингової оцінки, переведеної в оцінку за національною шкалою; складати екзамен з метою підвищення рейтингу з освітнього компонента.

Якщо здобувач виконав і захистив всі види робіт передбачені освітнім компонентом, брав активні участь на заняттях, то до його підсумкової оцінки можуть додаватися заохочувальні бали (до 15 балів). Загальна підсумкова оцінка здобувача вищої освіти з освітнього компонента розраховується за накопичувальною системою і дорівнює сумі всіх балів, які було здобуто на кожному з етапів контролю – поточного, модульного контролю, підсумкового контролю, та заохочувальних балів.

Розподіл балів

	Змістовний модуль1				Змістовний модуль2					Змістовний модуль3					ІНДЗ	Підсумковий контроль	Загальна сума балів
Складові змістовних модулів	T1	T2	T3	МК 1	T4	T5	T6	T7	МК2	T8	T9	T 10	T 11	МК 3	15	25	100
Кількість балів за темами, у т.ч. за видами робіт:	4	4	4	5	4	4	4	5	5	4	4	4	4	5			
-семінарські заняття	2	2	2		2	2	2	3		3	3	3					
-самостійна робота	2	2	2		2	2	2	2		2	2	2					
Кількість балів за модуль	17				22					21							

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
91 – 100	A	відмінно	зараховано
81-90	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
31-50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-30	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

7. ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації до семінарських занять з навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності D3 Менеджмент освітньо-професійної програми «Менеджмент і адміністрування» / Укладач: Л.П.Івашина Суми. НВВ КЗ СОППО, 2025. 63 с.

2. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності D3 Менеджмент освітньо-професійної програми «Менеджмент і адміністрування» / Укладач: Л.П.Івашина. Суми. НВВ КЗ СОППО, 2025. 42 с.

Рекомендована література

1. Боровик М. В. Ризик-менеджмент: конспект лекцій для студентів магістратури усіх форм навчання спеціальності 073 Менеджмент Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 65 с. URL: <http://surl.li/mpqob>

2. Демченко Г. В. Ризик менеджмент: конспект лекцій для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" першого бакалаврського рівня Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 74 с. URL: <http://surl.li/jgdur>

3. Долінський Л. Б. Фінансовий ризик-менеджмент: навч.-метод. Посібник Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2022. 132 с. URL: <http://surl.li/qobyb>
4. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с. URL: <http://surl.li/caexq>
5. Кравченко М.О., Бояринова К.О., Копішинська К.О. Управління ризиками: Навчальний наочний посібник для студ. спеціальності 073 «Менеджмент» Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432с. URL: Upravlinnia-ryzykamy_NavchNaochPosib.pdf
6. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент : навч. посібник для студ. спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 140 с. URL: <http://surl.li/nncgr>
7. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. Посіб. К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2004. 200 с. URL: <https://subjectum.eu/pdf/311.pdf>
8. Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с., рис.24, табл.8. URL: <http://surl.li/eughp>
9. Азаренкова Г. М. Аналіз моделювання і управління ризиком (в схемах та прикладах): *навч. посіб.* Львів : Новий світ-2000, 2011. 240 с.
10. Артими-Дрогомирецька З. Б. Економічний ризик. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 316 с.
11. Атаманчук П.С. Управління процесом навчально-пізнавальної діяльності Кам’янець-Подільський: КПДП, 2010. 136с.
12. Вдовіченко О. В. Готовність до ризику у різних сферах діяльності. *Методика дослідження*. Одеса: Фенікс, 2007. 34 с.
13. Вітлінський В. В. Ризик у менеджменті. К. :ТОВ «Борисфен-М», 2011. 336 с.
14. Герасимчук Н. А., Мірзоева Т. В., Томашевська О. А. Економічні і фінансові ризики: *навчальний посібник*. Київ: Компринт, 2015. 288 с.
15. Гончаров В. М., Рахметулліна Ж. Б. Розробка ефективних механізмів управління ризиками в підприємницькій діяльності. Актуальні проблеми економіки. 2014. № 5. С. 76-81.
16. Гранатуров В. М. Аналіз підприємницьких ризиків: проблеми визначення, класифікації та кількісні оцінки: монографія ; за наук. ред. В. М. Гранатурова. Одеса : Ін-т проблем ринку та екон.- екол. досліджень НАН України, 2003. 164 с.
17. Гура Т. В. Модель формування управлінської компетентності у майбутніх фахівців технічного унів-ту. Сучасні педагогічні технології в освіті: зб. наук.-метод. праць; ред. О. Г. Романовський, Ю. І. Панфілов. Х.: НТУ «ХПІ», 2012. С.77-80.
18. Дмитренко Г.А. Управління людськими ресурсами: *Навчальний посібник*. Київ: Олді Плюс, 2016. 273 с.
19. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: *навч. посіб.* Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.

20. Донець Л. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків. К. ЦУЛ, 2012. 464 с.
21. Жовніренко Г. О. Економічні ризики: *навч. посіб.* Дніпро: ДонІЗТ, 2011. 142 с.
22. Івченко І.Ю. Економічні ризики: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. 304 с.
23. Ігнат'єва І. А. Стратегічний менеджмент: підручник. Київ: Каравела, 2015. 464 с.
24. Клименко С. М. Особливості управління ризиками розвитку підприємства. Стратегія економічного розвитку України. 2013. № 32. С. 24- 29.
25. Клименюк М. М. Управління ризиками в економіці. Київ : Просвіт, 2000. 220 с.
26. Коломієць Ганна. «Ризик-менеджмент як фактор сталого розвитку світової економіки» Актуальні проблеми економіки № 3. К. 2015: 43-49.
27. Кузьмін О. Є. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: *навч. посіб.* Львів: Вид-во Національного університету "Львівська політехніка", 2008. 212 с.
28. Кутащенко М. В. Сутність ризику і причини його виникнення. *Загальні питання економіки.* 2009. № 1. С. 45-48.
29. Кучеренко В. Р. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посіб. Одеса : ОДУВС, 2011. 199 с.
30. Лісовська Ю. Кібербезпека. Ризики та заходи. К.: Кондор, 2019. 272 с.
31. Лук'янова В. В. Діагностика ризику діяльності підприємства: монографія. Хмельницький, 2007. 312 с.
32. Лук'янова В. В. Економічний ризик: *навч. посіб.* Київ: ВЦ "Академія", 2007. 462 с.
33. Лушин П.В. "Особистісні зміни як процес: теорія і практика". Одеса: Аспект, 2015. 334 с.
34. Матвійчук А. В. Аналіз і управління економічним ризиком: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
35. Машина Н. І. Економічний ризик і методи його вимірювання: *навч. посіб.* Київ: Центр навч. л-ри, 2003. 187с.
36. Михайловська І. М. Організаційно-функціональна структура відділу ризик-менеджменту зовнішньо-економічної діяльності на підприємстві. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2015. № 3. С. 161-164.
37. Мостенська Т. Л., Скопенко Н. С. Ризик-менеджмент як інструмент управління ризиком. *Вісник Запорізького національного університету. Сер. Економічні науки.* 2010. № 3. С. 72-79.
38. Мостенська Т., Шинкарук Л. Інвестиційний менеджмент. Навчальний посібник. К. Кондор, 2017. 308 с.
39. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посібник. Харків: ХНАМГ, 2008. 124 с.
40. Ризик і невизначеність. Студопедія: вебсайт. URL: https://studopedia.com.ua/1_223413_rizik-i-neviznachenist.html (дата звернення: 12.02.2024).

41. Ризик-менеджмент методичні рекомендації до виконання практичних завдань / авт.- уклад. О. В. Дудник ; Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва. Харків: ХНТУСГ, 2021 52 с

42. Скібіцька Л.І., Матвеев В.В., Щелкунов В.І., Подреза С.М. Антикризисний менеджмент. Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2014. 584 с.

43. Хміль Ф.І. Основи менеджменту. К.: Академвидав, 2007. 576с.

44. Черненко Н. М. Ризик-менеджмент в контексті сучасних наукових досліджень / Н. М. Черненко // Наука і освіта. 2014. № 6 СХХІІІ. С. 204-208.

45. Шевченко Л. С. Стратегічний інноваційний менеджмент: навч. посіб. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019.

Інформаційні ресурси

1. Боровик М. В. Ризик-менеджмент : конспект лекцій для студентів магістратури усіх форм навчання спеціальності 073 Менеджмент Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 65 с. URL: <http://surl.li/mpqob>

2. Глобальні ризики з точки зору Всесвітнього економічного форуму: інфографіка. Bakertilly: вебсайт. URL: <https://bakertilly.ua/news/id48913>

3. Демченко Г. В. Ризик менеджмент: конспект лекцій для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" першого бакалаврського рівня Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 74 с. URL: <http://surl.li/jgdur>

4. Долінський Л. Б. Фінансовий ризик-менеджмент : навч.-метод. Посібник Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2022. 132 с. URL: <http://surl.li/qobyb>

5. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с. URL: <http://surl.li/caexq>

6. Кравченко М.О., Бояринова К.О., Копішинська К.О. Управління ризиками: Навчальний наочний посібник для студ. спеціальності 073 «Менеджмент» Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432с. URL: Upravlinnia-ryzykamy_NavchNaochPosib.pdf

7. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент : навч. посібник для студ. спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 140 с. URL: <http://surl.li/nncgr>

8. Посохов І. М. Аналіз досліджень зарубіжних наукових шкіл ризик-менеджменту:// Маркетинг і менеджмент інновацій. 2013. № 4. С. 164–172. URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua>.

9. Сірік І. П. Методичні підходи до обґрунтування управлінських рішень. Ефективна економіка URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=623>.

10. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. Посіб. К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2004. 200 с. URL: <https://subjectum.eu/pdf/311.pdf>

11. Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с., рис.24, табл.8. URL: <http://surl.li/eughp>